

ปัญหาการคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์¹

รมย์รวินท์ บุตรเสน²

จากการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์พบว่า ปัจจุบันยังมีการพบเห็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์อยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งยังมีสัตว์จรจัดที่ถูกละทิ้งอยู่เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายขึ้นมาใช้บังคับโดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ นั่นคือ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 โดยกฎหมายฉบับนี้มุ่งคุ้มครองสัตว์เลี้ยงจากการทารุณกรรมและต้องมีการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์อย่างเหมาะสมด้วย แม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้มาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังคงเห็นถึงสภาพปัญหาของพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ควรต้องได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม อันจะอธิบายโดยแยกเป็นประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องของการกำหนดรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์และการกำหนดข้อยกเว้นการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ โดยพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ได้มีบทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์อยู่ในมาตรา 20 โดยบัญญัติเพียงว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร” ซึ่งถือเป็นบทบัญญัติความผิดที่รวบรัดมากเกินไป แม้จะมีการให้ความหมายคำว่า “การทารุณกรรม” อยู่ในบทนิยามมาตรา 3 แต่ก็ยังเป็นปัญหาให้ผู้ใช้อกฎหมายบทนี้ต้องตีความว่าลักษณะของการกระทำนั้นจะเป็นการทารุณกรรมหรือไม่ ซึ่งการวินิจฉัยตีความตัวบทกฎหมายนั้นก็อาจจะแตกต่างกันได้ในแต่ละบุคคล การที่กฎหมายใช้ถ้อยคำที่สั้นจนเกินไปจึงเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ อีกทั้งยังมีการบัญญัติข้อยกเว้นการกระทำที่กฎหมายไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมที่ไม่ชัดเจนในมาตรา 21 (6) ที่กำหนดให้การฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์นั้น มักเกิดปัญหาการตีความในทางปฏิบัติเมื่อผู้กระทำไม่ได้ฆ่าสัตว์เพื่อป้องกันอันตรายเพียงแต่ทำร้ายสัตว์เพื่อป้องกันอันตรายเท่านั้น กลับไม่ถือเป็นข้อยกเว้นความผิด จึงเห็นว่าบทบัญญัติหลักในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการคุ้มครองสัตว์จากการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุชมัย สุทธิบดี และคณะกรรมการสอบคือ ศาสตราจารย์พิเศษ ปัญญา สุทธิบดี และ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียพล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. ปัญหาการบังคับใช้มาตรการควบคุมการปล่อยหรือละทิ้งสัตว์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมาตรการที่มีอยู่นั้นมีเพียงบทกำหนดโทษทางอาญาในมาตรา 23 ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวมีโทษปรับเพียงไม่เกินสี่หมื่นบาท ซึ่งการจะบังคับใช้มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่บังคับใช้ภายหลังจากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว คือมาตรการการลงโทษทางอาญาเท่านั้น แต่ไม่มีมาตรการอื่นที่เป็นมาตรการในเชิงป้องกันก่อนความผิดเกิดแต่อย่างใด ทั้งยังเป็นการยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพราะยากที่จะพิสูจน์ผู้ที่เป็นเจ้าของสัตว์ที่ถูกทิ้ง ผู้พบเห็นการกระทำความผิดก็ไม่มีแรงจูงใจในการนำเรื่องไปกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ จึงทำให้มาตรการควบคุมการปล่อยหรือละทิ้งสัตว์ไม่บรรลุผล

3. ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งมีการลงโทษทางอาญาเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ มีโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้คิดจะกระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำได้ เนื่องจากการทารุณกรรมนั้นเป็นเรื่องของความรุนแรงที่เกิดมาจากภายในจิตใจของผู้กระทำ กล่าวคือ ผู้กระทำมีความจงใจในการกระทำเช่นนั้น แต่กฎหมายกลับไม่ได้มีบทบัญญัติในการแก้ไขส่วนที่เป็นสาเหตุของปัญหา คือการแก้ไขที่จิตใจของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด

จากการศึกษาในเรื่องของการคุ้มครองสัตว์จากการถูกทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์นั้น ผู้ศึกษาพบว่าไม่มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สำหรับปัญหาเรื่องของการกำหนดรูปแบบของการทารุณกรรมสัตว์และการกำหนดข้อยกเว้นการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าอย่างไรเป็นการทารุณกรรมสัตว์ อย่างไรยกเว้นไม่เป็นการทารุณกรรมสัตว์ โดยแก้ไขมาตรา 20 จากเดิมบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร” ควรแก้ไขเป็น “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร

การกระทำอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้หมายความรวมถึงการกระทำความดังต่อไปนี้

(1) การเขี่ยน ทบตี ฟัน แทง เผา ลวก หรือกระทำการอื่นใด ซึ่งมีผลทำให้สัตว์เจ็บปวดหรือพิการ ในลักษณะที่ได้รับทุกขเวทนาหรือตาย

(2) ใช้พาหนะที่ไม่เหมาะสมแก่การขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสัตว์ ทำให้สัตว์ต้องได้รับความทุกข์ทรมาน บาดเจ็บ หรือตาย

(3) พันชนาสัตว์เป็นเวลานานเกินความจำเป็นหรือด้วยเครื่องพันชนาการที่ไม่เหมาะสม

- (4) ฆ่าหรือสารอันตรายต่อสัตว์ โดยประสงค์จะให้สัตว์ได้รับอันตรายหรือความทุกข์ทรมาน
- (5) เลี้ยงหรือกักขังสัตว์ในที่คับแคบ ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน บาดเจ็บ หรือตาย
- (6) การนำสัตว์มาต่อสู้หรือปะลองกำลังกัน โดยไม่ได้รับอนุญาต
- (7) พรากแม่และลูกสัตว์ที่ยังไม่หย่านม เว้นแต่มีเหตุอันสมควร
- (8) ใช้สัตว์เลือดอุ่นที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นเหยื่อหรือเป็นอาหารสัตว์อื่น
- (9) กระทำการใดๆ ให้สัตว์ต้องเสีรูปร่างหรือพิการ โดยไม่จำเป็น
- (10) กระทำหรือฆ่าสัตว์หรือทำร้ายสัตว์ โดยลูกแกโทสะ
- (11) ฆ่าพิษหรือสารพิษเพื่อให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานหรือตาย
- (12) นำสัตว์ที่เป็นอริกันไว้ในที่เดียวกัน
- (13) เจ้าของสัตว์ไม่ดูแลรักษาเมื่อสัตว์เจ็บป่วย
- (14) ทำให้สัตว์ต้องได้รับความทุกข์ทรมานหรือตาย จากการอดอยากขาดอาหาร น้ำหรือ

การพักผ่อน

- (15) บริโภคสัตว์ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่

ส่วนข้อยกเว้นการทารุณกรรมสัตว์มาตรา 21 (6) ควรเพิ่มการทำร้ายในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สินให้ยกเว้นไม่เป็นการทารุณกรรมเช่นเกี่ยวกับการฆ่าสัตว์เพื่อการป้องกันเช่นเดียวกัน

2. ปัญหามาตรการป้องกันการปล่อยหรือละทิ้งสัตว์ เห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนของ การขึ้นทะเบียนสัตว์ โดยกำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของสัตว์ทุกรายต้องนำสัตว์มาขึ้นทะเบียนเพื่อให้สามารถติดตามเจ้าของสัตว์ได้ง่ายขึ้น และเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับเงินรางวัลนำจับหรือเงินสินบนรางวัลให้แก่ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้แจ้งความนำจับให้ได้รับเงินส่วนแบ่งจากค่าปรับที่เรียกเก็บได้จากผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้พบเห็นการกระทำทารุณกรรมสัตว์ให้นำเรื่องมาแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 เห็นควรให้มีการเพิ่มบทลงโทษอื่นที่นอกเหนือไปจากโทษปรับและโทษจำคุก โดยกำหนดโทษให้ผู้กระทำความผิดต้องไปดูแลช่วยเหลือสัตว์เพื่อปลูกสร้างจิตสำนึกและการมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่ให้ผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเยียวยาสัตว์ซึ่งถูกกระทำทารุณนั้นด้วย โดยการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดูแลสัตว์ซึ่งถูกกระทำทารุณกรรม เนื่องจากกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ฉบับนี้ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการให้ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าเสียหายจากการที่สัตว์นั้นถูกกระทำทารุณกรรม อีกทั้งการช่วยเหลือดูแลสัตว์ยังก่อให้เกิดประโยชน์ในการลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการที่จะต้องนำเงินงบประมาณเข้าไปดูแล เมื่อมีบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมช่วยเหลือในส่วนนี้ยังทำให้ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ต้องเสียค่าใช้จ่ายที่ใช้ดูแลรักษาตัวเองอีกด้วย อันเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดของตน

เอกสารอ้างอิง

สถาบันพระปกเกล้า .ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร .: สถาบันพระปกเกล้า, 2562.
ทองสุข เกตุโรจน์ .มนุษย์กับสัตว์)Man and Animal) พิมพ์ครั้งที่ .1กรมวิชาการ :กรุงเทพมหานคร ., 2534.